

ostravský čolék

časopis Zoologické zahrady
a botanického parku Ostrava

jaro / 2020

ročník **XIV.**

**Děkujeme
za Vaši
podporu!**

Děkujeme všem malým a velkým dárcům, kteří přispívají na chov zvířat a rozvoj naší zoologické zahrady.

Vážení přátelé a příznivci zoologické zahrady,

připravili jsme pro Vás další číslo časopisu vydávaného Zoologickou zahradou a botanickým parkem Ostrava. Přejeme Vám při jeho pročítání pohodu, a hlavně pevně zdraví. První polovina roku 2020 pro nás nebyla lehká. Ostravskou zoo, stejně jako ostatní zoologické zahrady a vlastně celou naši společnost zasáhla pandemie koronaviru. Celých 43 dní byla proto naše zoo uzavřená veřejnosti. Život uvnitř zahrady však běžel dál a většina mých kolegů pokračovala ve své práci – chovatelé pečovali o zvířata, zahradníci zvelebovali botanické části, pracovníci technického oddělení zajišťovali bezproblémový provoz zoo, kolegové z ekonomického oddělení připravovali finanční plány a účetní operace, vědci bádali a sestavovali plemenné knihy, pracovníci výukového centra připravovali nejrůznější informační a vzdělávací materiály – mimo jiné třeba časopis, který právě držíte v rukou. Dočtete se v něm o novinkách a zajímavostech, které se

udály v první polovině letošního roku. Jak napovídá úvodní strana, v zoo se narodilo mládě šimpanze hornoguinejského – první mládě tohoto vzácného lidoopa v Pavilonu evoluce. Jedná se o mimořádnou událost, které předcházely dlouhé roky sestavování fungující chovné skupiny, což je v případě šimpanzů věc vsutku nelehká a vyžadující nemalé úsilí a trpělivost chovatelů. V galerii o pár stránek dál však najdete výčet dalších vzácných mláďat. Přečíst si můžete také o tom, jak se daří chovu včel v areálu zoo a jaká zde přibyla opatření na zvýšení biodiverzity místní fauny a flóry. Představíme Vám mj. i novou ochranářskou kampaň, kterou pro následující dva roky vyhlásila Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií a která je zaměřena na problematiku nadměrného rybolovu a ničení mořských ekosystémů. V téměř úplném závěru si Vás dovolím pozvat na další charitativní běh areálem zoo. Letos se uskuteční už pátý ročník a tentokrát

jeho prostřednictvím podpoříme ohrožené luskouny – zvláštní a jedinečné savce, jejichž tělo je pokryto šupinami. Právě kvůli nim jsou luskouni předmětem nelegálního obchodu a dnes patří k nejvíce pašovaným savcům světa! Výtěžek z běhu podpoří jeden z projektů na záchranu kriticky ohroženého luskouna ostrovního. V neposlední řadě Vám představíme nového generálního partnera naší zoo – Komerční banku, která se rozhodla podpořit naši práci. Velmi si toho vážíme. Na tomto místě bych však chtěl z celého srdce poděkovat všem našim dárcům a podporovatelům! V době uzavření zoo, kdy jsme přicházeli o důležitý příjem ze vstupného, nás mile zaskočila reakce lidí, kteří nám finančně pomohli, třebaže se sami potýkali s problémy. Na účtu zoo se díky tomu sešlo neuvěřitelných 400 tisíc korun! Mnohokrát děkujeme!

S přáním příjemných letních dnů
Petr Čolas, ředitel

Narození šimpanzího mláděte v Zoo Ostrava

Zoo Ostrava chová kriticky ohrožený poddruh šimpanze hornoguinejského (*Pan troglodytes verus*) od roku 2016, kdy jsme přivezli tři nepříbuzné samice ze Zoo Lipsko. V následujících letech jsme postupně dovezli ještě další čtyři zvířata (dva samce a dvě samice) ze tří zoologických zahrad z celé Evropy (Francie, Itálie a Dánska). Po náročném a dlouhém období seznamování se tak na podzim roku 2019 podařilo vytvořit základ chovné skupiny se dvěma samci a pěti samicemi. A důkaz, že se opravdu jedná o chovnou skupinu, jsme získali velmi brzy.

První mládě se narodilo v pátek 28. února 2020 v 15:10 hodin 15leté samici původem ze Zoo Lipsko. Tato samice čekala mládě již na začátku roku 2019. Bohužel zhruba po třech měsících březosti, jak se to u prvorodiček stává, potratila. O druhé březosti jsme věděli opět z pozitivních testů a časem i dle zvětšujícího se břicha, nicméně termín porodu jsme spíše odhadovali, a to na základě pozorovaných páření se samcem. Samice šimpanzů totiž přichází do říje i po zabřeznutí, což je jejich strategie jak zmást samce v otázce otcovství.

První náznaky slabých kontrakcí pozorovali chovatelé už ve čtvrtek odpoledne. Brzy ale ustaly a domnívali jsme se, že porod proběhne během noci, tak jako většina porodů primátů. Chovatelé do porodů nezasahují (pouze v případě ohrožení života matky), vše necháváme na přírodě, případně na pomoci ostatních zkušených samic ve skupině. V tomto případě se navíc jednalo o porod samice, která vše potřebné zažila a viděla ve své rodné skupině a měla by na tuto situaci být připravena.

Ačkoli jsme další den po příchodu do Pavilonu evoluce očekávali, že najdeme již narozené mládě, nestalo se tak a porod znovu začal až kolem 13. hodiny odpoledne. Samice se stranila zbytku skupiny, zůstávala v zázemí a vyhledávala úlevové pozice. Později začala viditelně tlačit v poloze na břiše a chovatelé měřili zkracující se intervaly mezi kontrakcemi. Poté se porod zdánlivě zastavil, a protože byl čas krmení, celá skupina včetně rodičů dostala odpolední zeleninu v zázemí. Porod se znovu rozběhl ve 14:50. Zbytek skupiny se držel poblíž, nejvíce zvědavé byly samice. Nejstarší samice nepřišla během porodu

vůbec a zůstávala v expozici, samci se přidali až v posledních minutách. Samotné vypuzení mláděte proběhlo velmi rychle. Nejprve držela matka mládě v obrácené poloze (tj. s nohama výše než hlava) a vypadalo to, že se mládě nehýbe. Vypadalo i lehce modré, a tak jsme se obávali, že neobvyklé načasování porodu během dne znamená, že mládě nepřežije. Po chvíli ale samice mládě přetočila do správné polohy a při tomto manévru bylo vidět, že mládě reflexivně roztáhlo ruce a hledalo oporu. Zhruba po 20 minutách vyšla i placenta.

Skupina mládě přijala dobře a až na trochu nečekané „pošuchování“ ze strany nejstarší a nejzkušenější samice se k mláděti všichni chovají dobře. Narození tohoto mláděte je obzvláště významné pro naše dvě další mláděte samice, které nikdy neviděly odchov mláděte a nakonec i pro dominantního samce, který od devíti let vyrůstal v mládenecké skupině. Otcem mláděte je náš druhý samec, který je sice uměle odchovaný, ale je v tuto chvíli naším jediným pářícím samcem.

Jana Pluháčková

Ekověž

Stezka biodiverzity V ZOO

Biodiverzitu můžeme chápat jako rozmanitost druhů organismů (rostlin, živočichů apod.), které se na daném území vyskytují. Výčet druhů i jejich početnost se neustále mění, smutnou skutečností však je to, že na zemědělsky i lesnický obhospodařovaných plochách se početnost druhů i jejich množství neustále snižují. Často jsou tak jediným místem k přežití rostlin a živočichů neobdělávané plochy nebo naše zahrady a veřejná zeleň. V Zoologické zahradě a botanickém parku Ostrava byla proto nově vytvořena tzv. „Stezka biodiverzity“ – tedy trasa se zastaveními, která představují nejrůznější opatření na podporu biodiverzity druhů žijících volně ve více než stohektarovém areálu ostravské zahrady. Aby živočichové měli možnost přežít, potřebují mít přístup ke čtyřem podmínkám: k vodě, k potravě, k úkrytu a k místu pro rozmnožování. Stezka biodiverzity nabízí více než dvě desítky příkladů, jak je možné tyto podmínky splnit.

Jedná se například o ukázky vybudovaných vodních ploch i napajedel, dále například o výsadby plodonosných i hustě stříhaných keřů, výsev motýlí louky, úly, čmelíny a hmyzí hotely, nejrůznější typy ptačích budek i drobných stavebních

úprav na budovách kvůli hnízdění druhů obývajících lidská stavení, líhniště pro brouky, ještěrky i hady apod. V neposlední řadě se návštěvníci mohou inspirovat ukázkami přírodě blízkých zahrad, lesní sukcese a třeba i unikátní, víceúčelovou „Ekověží“ – 6 metrů vysokou dřevostavbou postavenou pro více druhů ptáků, netopýrů i hmyzu a obklopenou mnoha dalšími „biodiverzitními“ opatřeními. Nechybí ani ukázky způsobů, jak zabránit nárazům ptáků do skleněných ploch, které se každoročně stávají příčinou smrti milionů ptáků.

Hlavním úkolem Stezky biodiverzity je nejen podpořit biodiverzitu v areálu zoo, ale především ukázat všem návštěvníkům často velmi jednoduchá řešení, s jejichž pomocí mohou vlastními silami přispět k zachování rozmanitosti přírody ve svém okolí. Přece jen jsme i my její součástí.

Více informací a tipů na podporu biodiverzity ve Vašem okolí naleznete v nové záložce webu zoo věnované místní biodiverzitě a její ochraně na www.zooostrava.cz/cz/biodiverzita/.

Kateřina Holubová, Otakar Závalský

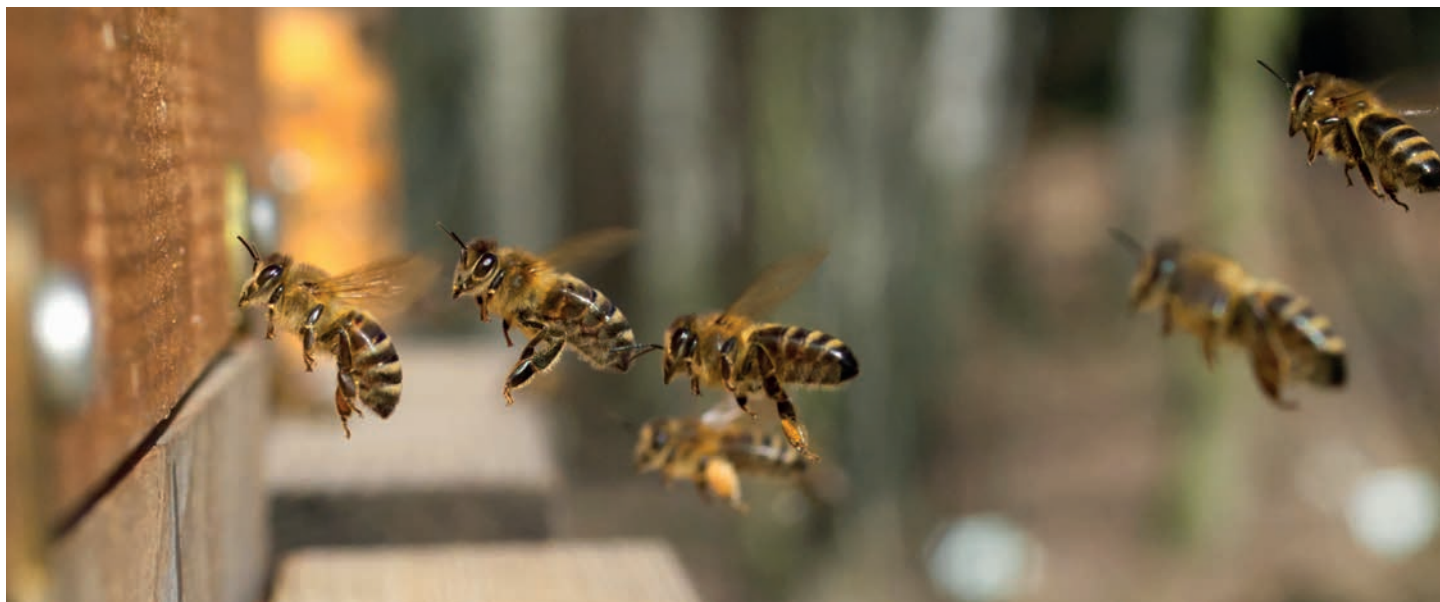
Ptačí budky vyrobené školami ve Světě Techniky putují do zoo

Dolní Vítkovice (DOV) a Zoo Ostrava, dva největší turistické cíle v Moravskoslezském kraji, již řadu let úzce spolupracují, a to především na poli vzdělávacím a vzájemnou propagací. Do nejnovější společné aktivity se zapojily i moravskoslezské školy. Žáci v rámci speciálních programů pro školní skupiny v dílnách Světa Techniky v DOV vyrobili ptačí budky typu sýkorník. Tato aktivita pomáhá zlepšovat zručnost dětí a zároveň je pro ně velmi zábavná. Funkční budka musí být pro své obyvatele bezpečná, ochránit je hlavně před predátory, a navíc odpovídat hnízdním zvyklostem různých druhů ptáků. Budka musí splňovat specifické parametry, a proto podklady pro výrobu budek ve Světě techniky dodal ornitolog Otakar Závalský z ostravské zoo, zabývající se už notnou řádku let vývojem optimální podoby budek pro různé skupiny ptáků.

Hotové budky jsou následně vyvěšovány v zoo, kde poslouží k hnízdění zejména drobným dutinovým ptákům, kterých žije v přírodním areálu poměrně velké množství.

V posledních letech bylo v rámci projektu Biodiverzita v zoo vyvěšeno přes tři stovky nejrůznějších hnízdních budek coby náhradních stromových dutin. Nejvíce to bylo právě tzv. sýkorníků, tj. budek pro drobné pěvce, jako jsou sýkory, lejsci a další. Areál ostravské zoo díky své rozlehlosti pojme značné množství budek, navíc některé už po více než 10 letech pomalu dosluhují a potřebují vyměnit.

Co nového v chovu včel v Zoo Ostrava

Úhyny včelstev

Rok 2019 se patrně zapíše do včelařské historie jako rok úhynů a kolapsů včelstev. Situace má přesah až do jara, protože většina včelstev z celkového počtu uhynulých hyne až v době jarního rozvoje, kdy už jsou zásoby spotřebovány a není naděje je z přírody získat. Letošní zimu ovšem uhynulo, podle místa a regionu, někde 30 %, někde 50 % včelstev, ale vyskytly se už i vesnice úplně bez včelstev. Co se vlastně tuto zimu stalo a proč je procento úhynů tak velké? Protože kolapsy včelstev (Colony Collapse Disorder, CCD) jsou multifaktoriálním jevem, nelze příčinu určit jednoznačně. Mezi nejvýznamnější faktory lze označit varroózu s následnými virovými infekcemi, přílišnou chemizace v zemědělství a vliv chemických látek na včely, především pesticidů, onemocnění *Nosemaceranae*. Mezi vedlejší, ale v celkovém kontextu důležité, jevy patří vliv počasí – neobvykle dlouhé teplé periody nutí včely plodovat téměř bez přestávky celý rok a včelstva jsou pak vysílená, nemají dostatek zásob a hynou hladem. Nedostatek kvalitní a hlavně pestré nektarové i pylové snůšky způsobuje u včel špatnou imunitu i hlad. Na úhynech včel se v mnohých případech podílí samotní včelaři svými špatnými zásahy ve včelstvech a svým přístupem ke včelaření.

Co lze dělat a co děláme my v Zoo Ostrava?

Udělat s počasím nelze vůbec nic, ale je nutné co jen to jde omezit včelám stres a nabídnout jim co nejlepší podmínky k životu. Včely potřebují dostatek kvalitní pestré potravy, vodu a klid. Už jen nadbytečnými prohlídkami úlu, trháním plodového tělesa, rušením včel,

necitlivým odebíráním medu, přeskupováním rámků, pozdním nakrmením včelař včely nadměrně stresuje. Medobraní je kapitola sama pro sebe. Med jsou glycidové zásoby včel na zimu a včelí pohled se na med od včelařova zcela zásadně liší. Med je pro včelu prostředek jak přežít a zachovat rod, kdežto pro včelaře je med hlavním cílem. Mnoho včelařů včelám odebere úplně všechny med a včely nakrmí cukerným roztokem. Včely musí znova med „vyrábět“, a to v nutném množství cca 15–20 kg na včelstvo. To zimní generaci natolik vyčerpá, že uhynie. Je nutné odebrat včelám jen tolik medu, kolik včely dokáží znovu vytvořit. Z plodiště neodebírat med vůbec a z medníku jen nezbytné minimum. Včely se odvděčí větší vitalitou a silou. Dalším opatřením, které je nutné udělat, je nenechat přežívat včelstva příliš slabá, protože tato jsou pak zdrojem nákaz při rabování jinými včelstvy ať už ze včelnice, nebo z okolí. Jakkoliv se toto opatření může zdát drakonické, je to přirozené a jediné možné. Je to jedno z opatření doporučované veterináři i včelařským svazem. Co se týká našich včelstev, zazimovali jsme dvě včelstva a obě krásně přezimovaly a prosperují.

Nové technické pomůcky

Jako o rizikovém faktoru se již několik let hovoří o kupovaném vosku (mezistěny) jako o zdroji nežádoucích jedovatých látek, jako jsou parafin nebo stearin. Čím dál více včelařů proto zaměřilo své úsilí na vlastní koloběh vosku. Včely produkují vosk, ze kterého staví své dílo. Včelař staré dílo – černé, několikrát včelami použité plásty, ve kterém odchovaly plod, odejme, vytaví a získá tak vlastní nekontaminovaný vosk bez nežádoucích

příměsí a jedovatých látek. My jsme šli ještě dále. Pořídili jsme si vlastní lis na odlévaní mezistěny (plochy vosku s vyznačenými buňkami, na kterých včely staví nové plásty). Velikost buněk na standardních mezistěnách je od 19. století uměle stanovena na 5,4 mm. Přitom velikost buněk na přírodním plástu variuje od 4,8 do 5,2 mm. Je zajímavé, že včely se za ty desítky let skutečně o něco zvětšily, ale medu donášejí stále stejné množství, oproti předpokladu, který byl také hlavním důvodem zavedení tohoto rozměru. Rozhodli jsme se tedy pořídit speciální matici s původní velikostí buněk na plástu 5,1 mm. Snažíme se o co nejpřirozenější způsob chovu včel. Menší buňky mají také za následek větší diskomfort pro samičky roztoče *Varroa destructor*, které tak mají horší podmínky pro život a rozmnožování, pokud jsou právě na samičím plodu. Z programu Radeplast lidem jsme zakoupili mikroskop, který nám pomáhá diagnostikovat míru napadení včelstev nemocí *Nosemaceranae*, ale je také nezbytný pro pylovou analýzu při klasifikaci medu a v neposlední řadě lze pozorovat mikroskopem tzv. grooming na samičkách roztoče *Varroa destructor*, což je napadání kleštíka včelami a je znakem VSH (varoasenzitivní hygieny) včel. Co se týká našich aktivit v této oblasti, zapojili jsme se do mezinárodního projektu monitorování úhynů včelstev Collos a uvažujeme o účasti v mezinárodním projektu vyhledávání varroatolerantních včelstev, zatím aspoň vyšetřením našich včel a získáním informací o jejich varroasenzitivních vlastnostech. Ale o tom zase až někdy příště.

Ondřej Hruška

Pátý charitativní běh Zoo Ostrava – pro luskouny

Dne 28. srpna 2020 se v areálu Zoo Ostrava uskuteční již pátý ročník charitativního běhu, tentokrát pro luskouny. Akci, která podpoří indonéskou **nadaci PASAL Foundation** (Yayasan Peduli Kelestarian Satwa Liar), pořádá zoo ve spolupráci s atletickým klubem SSK Vítkovice. Hlavní část výtěžku ze startovného, celých 80 %, bude věnována nadaci PASAL Foundation. Výtěžek bude použit na výstavbu a provoz záchraného a rehabilitačního centra pro luskouny ostrovní a další ohrožená zvířata. Zbýlá část výtěžku bude věnována Zoo Ostrava.

Proč luskouni?

V současné době je známo osm druhů luskounů, z nichž čtyři žijí v Africe a čtyři v Asii. Všechny jsou uvedeny v Červeném seznamu ohrožených druhů Mezinárodního svazu ochrany přírody (IUCN). Mezi savci jsou zcela unikátní pro své šupiny vzniklé přeměnou chlupů. Ačkoliv jsou šupiny luskounů stejně jako chlupy, kopyta či nehty jiných živočichů tvořeny keratinem, především kvůli nim se luskouni dostali na pokraj vyhuby, neboť některé tradiční africké a asijské kultury věří v jejich údajné léčivé či magické účinky. Při obraně luskouni stočí tělo do pevného a téměř nedobytného klubíčka. Takto jsou schopni se ubránit útokům predátorů, při obraně před pytláky je však tato strategie zcela neúčinná.

Kromě toho jsou luskouni i konzumováni, v Africe především jako bushmeat („maso z lesa“), v Asii jako luxusní delikatesa. V roce 2016 byly všechny druhy luskounů přefazeny do přílohy CITES I, což znamená, že mezinárodní obchod s luskouny či částmi jejich těl je zcela zakázán. I přesto bylo podle odhadů za posledních 10 let

upytačeno přes milion luskounů. Každých 5 minut je z divočiny uloven jeden luskoun.

Tito tajemní a málokomu známí samotáři jsou tak v současnosti považováni za nejvíce pašované savce světa!

Jedním z kriticky ohrožených druhů luskounů je i luskoun ostrovní (*Manis javanica*). Areálem výskytu je jihovýchodní Asie od Myanmaru po Vietnam, Malajský poloostrov a ostrovy Sumatra, Jáva a Borneo. Obývá deštné lesy, savany, křovinaté oblasti i plantáže a zemědělské oblasti v blízkosti lidských sídel. Žije v norách, které buď hrabe sám pomocí svých mohutných drápů, nebo využívá nory jiných živočichů. Podle odhadů tělo luskouna ostrovního kryje 900–1000 šupin.

Trenggiling Conservation Program (program na ochranu luskounů na ostrově Sumatra v Indonésii)

Program je zaměřen na luskouna ostrovního, který se na Sumatře přirozeně vyskytuje. Hlavním cílem je redukce ilegálního obchodu s luskouny a úbytku jejich populací ve volné přírodě.

Aktivity programu:

1. Osvěta a vzdělávání místních obyvatel. Cílem je snížit lovecký tlak na volně žijící populace luskounů a zvýšit povědomí o jejich ohrožení a ochranném statusu.
2. Spolupráce s místními lidmi na přímé ochraně luskounů. Jedním z příkladů je zaměstnávání bývalých lovců luskounů jako terénních asistentů programu, kteří tak přestanou luskouny a další ohrožená zvířata lovit, a naopak se stanou jejich ochránci.
3. Výstavba a provoz záchraného a rehabilitačního centra na Sumatře. Zde

budou ve spolupráci s indonéskými úřady umístění luskouni zabavení z černého trhu. V centru projdou nezbytnou rehabilitací za účelem budoucího vypuštění zpět do volné přírody.

Trenggiling Conservation Program je podporován indonéskou nadací PASAL Foundation (Yayasan Peduli Kelestarian Satwa Liar, v překladu Nadace na zachování divokých zvířat), která byla roku 2017 založena českými ochránci přírody na podporu záchraných programů na Sumatře. Jedním ze stěžejních programů podporovaných nadací je The Kukang Rescue Program. V rámci něhož bylo na Sumatře vybudováno záchrané a rehabilitační centrum pro ohrožené a chráněné primáty outloně zabavené při ilegálním obchodu. Cílem je navrácení outloňů po rehabilitaci do volné přírody a také osvěta a spolupráce s místními obyvateli při jejich ochraně.

Ohroženým luskounům ostrovním můžete pomoci i Vy:

- účastí v pátém ročníku charitativního běhu,
- vhozením mince do mincotoče v Pavilonu evoluce,
- návštěvou v zoo podpoříte nejen luskouny v rámci projektu **Dvě koruny ze vstupu (www.zoo-ostrava.cz)**
- nekupováním výrobků z luskounů, luskouních šupin, nekonzumováním luskounů.

Více informací včetně online registrace najdete na www.behzooostrava.cz. Děkujeme!

Nová kampaň „Which Fish?“ – Kdyby ryby

Důležitou úlohou moderních zoologických zahrad už dávno není jen „vystavovat“ velké množství exotických druhů zvířat. Tyto instituce se velmi aktivně zapojují do ochrany přírody a snaží se k tomu motivovat i své návštěvníky. Každé dva roky vyhláší Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) ochrannou kampaň, která má za cíl upozornit na některé z mnohých ekologických problémů. Kampaň na období 2020–2021 nese mnohohlubný název „Which Fish?“. Zoologické zahrady sdružené v Unii českých a slovenských

zoologických zahrad (UCSZOO) se shodly na českém překladu „Kdyby ryby“.

Asi ¾ států má přístup k moři. Česká republika tvoří spolu s dalšími asi 47 státy zbylou čtvrtinu států vnitrozemských, což ale neznamená, že by se nás netýkala problematika moří a oceánů.

O čem je kampaň „Which Fish?“
Povrch zeměkoule je ze tří čtvrtin tvořen oceány. I proto mají pro život na Zemi klíčový význam – mimo jiné uvolňují do

atmosféry dvě třetiny kyslíku. A tato skutečnost by i suchozemce žijícího v zemi uprostřed Evropy bez přímého přístupu k moři měla trochu zajímat. A nejen tato. Za posledních několik desítek let se oceány dramaticky změnily. Odhaduje se, že z nich zmizela polovina mořských obratlovců! A naopak v nich skončilo obrovské množství odpadů, zejména těch plastových. Živočichové v nich mohou uvíznout, nebo je omylem požit. V jejich tělech se kumulují mikroplasty vzniklé rozpadem plastů. Tyto částice spolu s toxickými látkami

nashromážděnými v mořských tvorech se pak mohou dostat i na náš stůl.

Mnoho lidských činností, jako je nadměrný rybolov, destruktivní metody rybolovu, znečištění moří nebo klimatické změny, však vážně ohrožují nejen oceány a moře, jejich funkce ekosystému, potravních zdrojů, ale hlavně jejich a potažmo i naši budoucnost. Cílem kampaně „Which Fish“ je upozornit na problematiku nadměrného rybolovu a podpořit ochranu obchodně využívaných mořských druhů organismů. Zaměřuje se také přímo na zoologické zahrady a akvária.

Ryby jsou nejprodávanější komoditou na světě hned po čaji, kávě, banánech a cukru.

Kampaně má tři úrovně:

A) Ryba jako potravina – udržitelná lidská spotřeba

Rybolovné zdroje by měly být řízeny způsobem, který zajistí trvalou udržitelnost druhů, a to zejména zajištěním dostatečné početnosti populace, respektováním minimální velikosti jedinců určených pro lov a vyhýbáním se lovu nedospělých jedinců, kteří se ještě nestihli rozmnožit. Kampaně se snaží podpořit ochranu mořských živočichů především jejich udržitelnou spotřebou, tzn. využíváním těch druhů, které nejsou ohroženy intenzivním rybolovem. Důraz se klade také na šetrnější způsoby lovu.

B) Ryba jako krmivo – udržitelné krmení zvířat

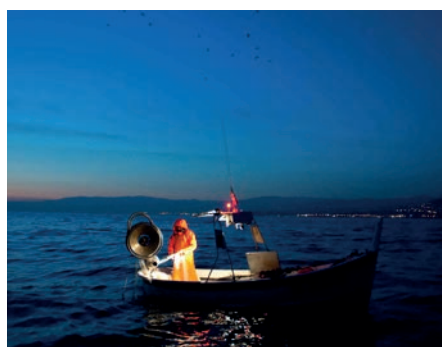
Mořské ryby a další mořští živočichové jsou využíváni ke krmení zvířat, a to nejen těch chovaných v zoologických zahradách, ale jsou součástí i krmiv pro naše domácí mazlíčky. Kampaně „Which Fish?“ vyzývá zodpovědné pracovníky organizací využívajících

mořské tvory jako krmivo k přehodnocení svých postupů. Jedná se o druhové složení, množství, kvalitu a způsob lovu zejména mořských ryb využívaných ke krmení zvířat. Cílem je zvyšovat udržitelnost využívaných druhů nejen za doby trvání kampaně.

Kampaně se netýká jen mořských ryb, ale všech mořských živočichů (žraloci, chobotnice, krevety, humři, ústřice...), které člověk využívá.

C) Ryba jako exponát – udržitelné získávání akvatických druhů pro chov

Třetí téma kampaně cílí na samotné zoologické zahrady a akvária a je spojeno s udržitelným získáváním druhů ryb a bezobratlých pro chovy a zaměřením na chov ohrožených druhů. Do kampaně je zapojena Evropská asociace akvariálních kurátorů (EUAC), která vytvořila Průvodce získáváním zvířat – dokument shrnující pokyny pro pracovníky akvárií k získávání nových jedinců nebo druhů. Vyzývá také akvária ke společnému plánování expozic s cílem zvýšit celkový počet „udržitelných“ druhů mořských ryb a bezobratlých v chovech.

Nutnost udržitelného rybolovu

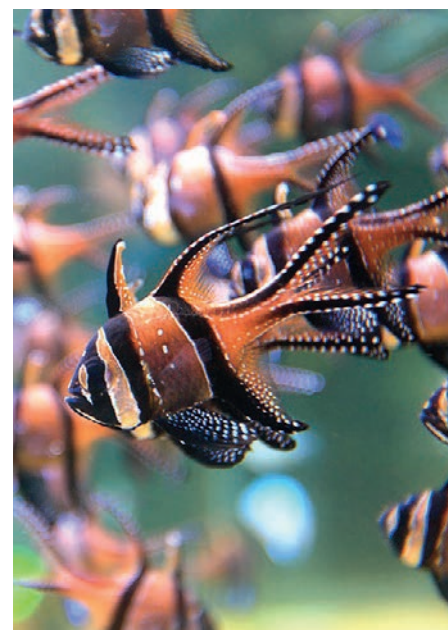
Největším nebezpečím nadměrného rybolovu je narušení ekologické rovnováhy. Celosvětová produkce ryb a dalších vodních organismů dosáhla v roce 2018 cca 178,5 milionů tun, přičemž téměř 46 % zaujímala produkce v akvakulturách a samotný lov na moři činil 84,4 milionů tun organismů. Podíl obsádek lovených na biologicky udržitelné úrovni vykazuje snižující se trend – z 90 % v roce 1974 na 66,9 % v roce 2015. Aby se zajistilo, že bude populace rybiho druhu dále růst, bude zdravá, udržitelná a produktivní, musí se ryba rozmnožit minimálně jednou za život. Z tohoto důvodu mají některé druhy legislativně definovanou minimální velikost, která by měla zaručit, že budou loveni pouze dospělí jedinci, kteří se již rozmnožili. Navíc ryby migrují a mají reprodukční období. Při udržitelném lovu se musí tyto aspekty zohlednit.

Ročně je bez užitku vyhozeno 9,1 milionů tun nechtěných vedlejších úlovků.

76 % světových lovišť je plně loveno nebo přelovováno.

Pokud bude nadměrný rybolov pokračovat, světová loviště se zhroutí do roku 2050.

Obchodní rybolov (využívající velké lodě s vlečnými sítěmi, kde jsou ryby po vytažení na palubu třizeny, zpracovávány a konzervovány) se týká v praxi několika skupin ryb – asi 1/3 vylovených ryb patří mezi sleďovité, asi 1/4 mezi treskovité, asi 10 % mezi makrelovité a 3 % mezi platýsovitě. Lov na jednotlivých lodích je většinou zaměřen na určité druhy živočichů, ale používaný způsob lovu není už tak selektivní. Vlečné sítě působí destruktivně na ekosystém mořského dna.

Co můžete udělat Vy?

- Zařaďte častěji do svého jídelníčku sladkovodní druhy ryb nejlépe chované na místních sádkách.
- U mořských ryb a bezobratlých živočichů upřednostňujte druhy lovené udržitelným způsobem.
- Při nákupu preferujte výrobky obsahující udržitelné druhy mořských živočichů lovené šetrným způsobem.
- Sdílejte na sociálních sítích informace o kampani, aby se o této problematice dozvědělo co nejvíce lidí.

Více se můžete dozvědět na www.whichfish.eu

Galerie mláďat

ŽELVA OSTRUHATÁ

(*Centrochelys sulcata*)

V květnu se v chovatelském zázemí vyklubala první tři mláďata této třetí největší suchozemské želvy. Mělo by se jednat o samičky, protože inkubace probíhala při vyšší teplotě (31–32 °C) a kratší dobu (90 dní). Samečci se líhnou při nižší teplotě (29 °C) a po delší době (za cca 120 dní). U želv je známo, že o pohlaví mláďat rozhoduje právě teplota, při níž probíhá inkubace.

MANDRIL RÝHOLÍCÍ

(*Mandrillus sphinx*)

Dne 16. prosince 2019 se v naší skupině mandrilů narodilo další mláďe. Je to sameček a má se čile k světu díky vzorné péči své matky. S jarním počasím pobývá skupina velmi často ve venkovním kruhovém výběhu. Je v ní několik starších mláďat, které dělají nejmladšímu členovi společnost. Mandrily chová zoo od roku 1959 a celkem se zde podařilo odchovat přes 20 mláďat.

OREL MOŘSKÝ

(*Haliaeetus albicilla*)

Už třetím rokem se v Zoo Ostrava daří odchovy mláďat orla mořského. Tento největší orel Evropy byl v České republice v minulosti vyhuben. V současné době ve voliére na Cestě vody samice pečuje o dvě mláďata vylíhlá 2. března. Samice by nezvládla péči o tři mláďata, proto bylo to nejmladší převezeno k adopci páru příbuzných orlů kamčatských do Zoo Liberec.

KLAUN ČERNOTĚLÝ

(*Amphiprion melanopus*)

Koncem roku se podařil teprve druhý odchov klauna černotělého, příbuzného klauna očkatého, známého především z filmu „Hledá se Nemo“. Po vylíhnutí larvy klaunů měří 3 mm a živí se droboučkým zooplanktonem. Ve věku 14 dnů metamorfují a začínají tvarem i kresbou podobat dospělým. Ve stáří asi půl roku si najdou „svou“ sasanku a usadí se v ní.

HOLASPIS LÉTAVÝ

(*Holaspis guentheri*)

V roce 2019 se v jedné z expozic v Pavilonu evoluce zabydleli holaspisi létaví – jediní zástupci čeledi ještěrkovitých, kteří dokáží plachtit vzduchem. Chovná skupina holaspisů žije i v chovatelském zázemí, kde se úspěšně rozmnožuje. Od začátku roku se zde podařilo odchovat už devět mláďat. Mláďata po vylíhnutí měří 3–4 cm a jsou od začátku zcela samostatná.

BIČOVEC PESTRÝ

(*Damon variegatus*)

Tito zástupci pavoukocvů se v naší zoo pravidelně rozmnožují. Z vajíček, která samice klade na spodní stranu zadečku, se po 100 až 120 dnech vylíhne 10 až 45 larev. Ty zůstávají na matčině zadečku a opouští jej po prvním svlékání. Mladí bičovci žijí ve společenstvích do doby tří až čtyř svleků. Pak si samci začnou vytvářet a bránit svá teritoria.

Na energii od innogy
se můžete vždy
spolehnout

innogy, dlouholetý dodavatel
energie chovu slonů v Zoo Ostrava

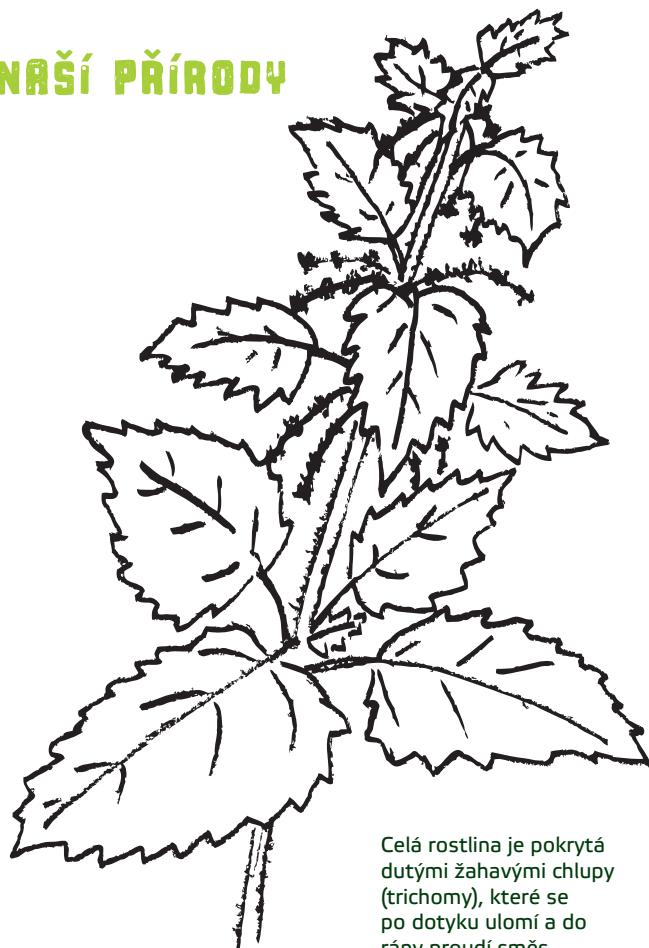
innogy.cz

innogy

KOPŘIVA - ŽAHAVÝ ZÁZRAK NAŠÍ PŘÍRODY

Kdyby kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) pocházela z některého z exotických koutků naší planety, určitě by získala větší pozornost výrobců potravinových doplňků a my bychom za přípravky z kopřivy coby superpotravin neváhali utratit nemalé peníze. Jenže kopřiva je spíše považována za nepříjemný plevel, a to zcela neprávem! Kopřiva totiž obsahuje značné množství železa, hořčíku, draslíku, vápníku (100 g obsahuje 78 % doporučené denní dávky vápníku, mléko má ve stejném množství jen 14 %), vitamínu C, B₂, karotenoidů a flavonoidů, chlorofylu, dále nenasycené mastné kyseliny či kyselinu křemičitou. Má protizánětlivý, detoxikační a odvodňující účinek, přispívá k léčbě infekcí močových cest, revmatismu, oběhových potíží (podporuje prokrvení a krevtvorbu), kožních nemocí (lupénka, akné, ekzémy), cukrovky, urychluje hojení ran... Nejvíce účinných látek obsahují mladé listy. Kopřivu lze používat čerstvou nebo sušenou, sklízí se listy i nať.

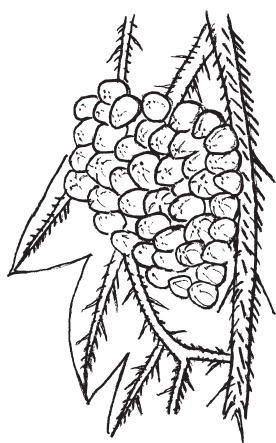

Celá rostlina je pokrytá dutými žahavými chlupy (trichomy), které se po dotyku ulomí a do rány proudí směs histaminu, acetylcholinu a serotoninu. Žahavost je obranou proti spásání.

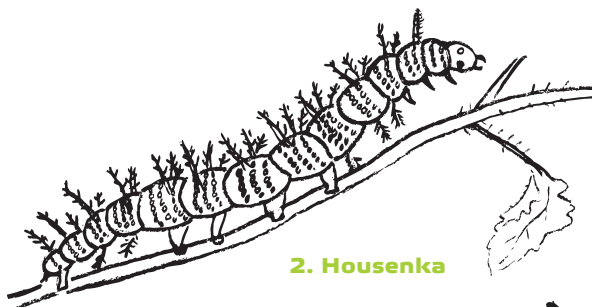
VÍTE, ŽE:

- je skvělá v úpravě jako špenát, do polévek, nádivek, salátů, zapečených pokrmů, čajů i sirupů?
- existují i kopřivová piva?
- působí proti padání vlasů a lupům, a proto se přidává i do šampónů?
- z chlorofylu obsaženého v kopřivách se vyrábí vitamíny E a K?
- k léčení neduhů ji používali už ve starém Řecku?
- z vláken ve stoncích se dělalo plátno, dnes se šlechtí odrůdy s vysokým podílem vláken pro výrobu netradičních oděvů?
- kopřivy jsou i výborným hnojivem, které navíc odpuzuje některé parazity a houbové choroby rostlin?
- je rostlinou, na kterou jsou potravně vázány housenky některých druhů nádherných motýlů rodu babočka – paví oko, kopřivová, admirál, sítkovaná a další?

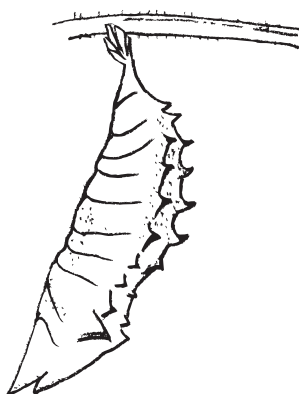
MALÝ ZÁZRAK NA KOPŘIVĚ ANEB ZROZENÍ NOVÉHO MOTÝLA

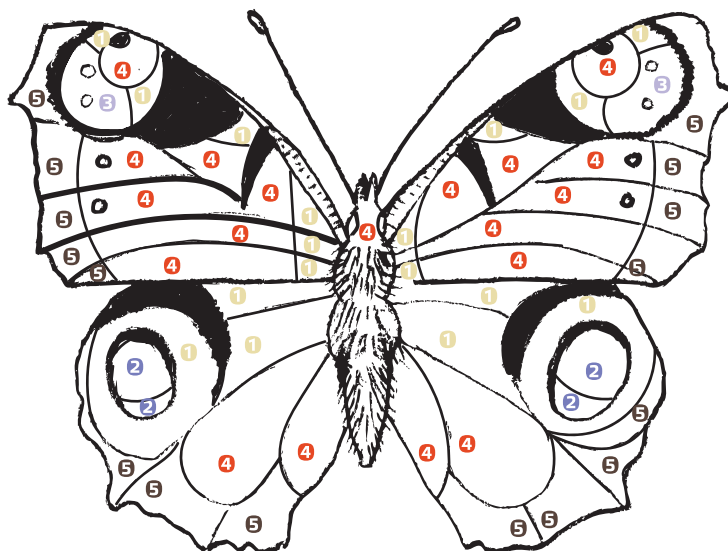
1. List s vajíčky

2. Housenka

3. Kukla

4. Motýl – babočka paví oko

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5